

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Răspunsul la provocarea reprezentată de prețurile petrolului”

COM(2008) 384 final

(2009/C 218/20)

La 13 iunie 2008, în conformitate cu articolul 93 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

„Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor «Răspunsul la provocarea reprezentată de prețurile petrolului»”

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 2 februarie 2009. Raportor: dl CEDRONE.

În cea de-a 451-a sesiune plenară, care a avut loc la 25 și 26 februarie (ședința din 25 februarie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 162 de voturi pentru, 6 voturi împotriva și 12 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul Economic și Social European împărtășește preocuparea Comisiei în ceea ce privește efectele inflaționiste imediate și îngrijorătoare ale prețului petrolului asupra unor sectoare și asupra categoriilor mai vulnerabile ale populației. Într-adevăr, scumpirile petrolului influențează direct costurile încălzirii, transporturilor și, indirect, ale alimentelor: acestea constituie grosul cheltuielilor familiilor mai sărace.

1.2 Problema necesită măsuri energice și urgente, dar presupune și o chestiune delicată, cu caracter general. Este necesar ca sprijinirea familiilor sărace să se realizeze prin măsuri de ajutor direct pentru venit, și nu, de exemplu, prin măsuri cu caracter fiscal (cum ar fi reducerea taxelor pe produsele petroliere), care să influențeze prețurile pieței, în sensul atenuării efectelor scumpirii petrolului.

1.3 CESE consideră că este foarte important ca piața să beneficieze de condițiile necesare îndeplinirii funcției sale, aceea de a înregistra scumpirea petrolului și de a determina reacțiile potrivite unei astfel de situații.

1.4 Creșterile de prețuri trebuie să-i determine pe toți operatorii să compenseze prin economii corespunzătoare scumpirile, înlocuind mărfurile ale căror prețuri au crescut cu bunuri mai ieftine și realizând combinații de producție și de consum care permit economii, acolo unde acestea sunt posibile din punct de vedere tehnic. După cum s-a menționat, este nevoie de apărarea familiilor mai sărace, dar numai prin acțiuni de subvenționare directă, fără a distorsiona semnalele pieței, care

trebuie să aibă libertatea de a-și îndeplini rolul organic de reechilibrare.

1.5 Strategii analoge, în opinia Comisiei, trebuie să fie puse în practică și în beneficiul sectoarelor de producție celor mai afectate de scumpirea petrolului. În primul rând, este vorba de sectorul pescuitului, dar și, în general, de toate sectoarele ce au ca scop satisfacerea nevoilor alimentare ale populației, precum și de sectorul transporturilor.

1.6 Și în aceste cazuri, măsurile necesare de evitare a repercusiunilor devastatoare pentru economia productivă trebuie puse în practică sub formă de ajutoare directe, iar nu prin măsuri fiscale (reducerea taxelor) de diminuare artificială a prețurilor, care trebuie totuși să reflecte penuria tot mai mare de resurse petrolifere.

1.7 În privința impactului macroeconomic asupra țărilor în curs de dezvoltare, ar trebui să fie gândite vaste planuri de sprijinire îndeosebi a economiilor mai slabe, mai ales prin intervenții financiare menite să concretizeze politicile de economisire a energiei. Odată mai mult, se resimte nevoia unor măsuri de sprijinire, chiar foarte importante, care să nu devieze însă semnalele pe care piețele oricum trebuie să fie lăsate libere să le urmeze.

1.8 Comitetul consideră că este nevoie de răspunsuri politice puternice din partea Uniunii Europene.

1.9 În primul rând, în acest caz, ca și în altele, prezența unitară a unui organism precum Uniunea Europeană, ce reprezintă o cincime din producția mondială, poate avea o pondere și un rol de mare însemnătate. Propunerile precise și consensuale formulate de un subiect a cărui pondere la nivel mondial este atât de mare nu ar putea fi neglijate cu ușurință. Cu totul alta este situația inițiativelor europene luate separat, care, uneori, pot fi contradictorii.

1.10 Într-o chestiune precum cea de față, a posibilei scumpiri semnificative a unei materii prime de bază, o propunere de consultare și de dialog la nivel mondial între toți marii protagoniști pare a fi o premisă indispensabilă a oricărei alte inițiative. Se poate lua în calcul o conferință mondială a țărilor producătoare și a celor consumatoare.

1.11 În al doilea rând, trebuie acționat cu hotărâre în direcția realizării unei piețe europene unice a energiei. Europa a fost construită pe baza marilor proiecte de piață unică: a cărbunelui și oțelului, a energiei atomice, a agriculturii; apoi, începând din ianuarie 1993, a bunurilor, serviciilor și capitalului; și, în sfârșit, începând din 1999, a fost introdusă uniunea monetară. A venit și momentul unei noi acțiuni specifice, cu privire la piața energetică.

1.12 Acest fapt ar ajuta și la protejarea acestui sector fundamental de tentațiile distructive ale unei speculații, care, după cum se știe, în limite naturale are o funcție esențială de reglare a piețelor, însă, dincolo de aceste limite, introduce elemente de totală dezorganizare și nesiguranță absolută.

1.13 Piața europeană a energiei trebuie să fie transparentă și să poată fi controlată de către autoritățile responsabile; trebuie redusă considerabil volatilitatea cotațiilor. Aceasta se poate obține și printr-o muncă adecvată de informare și prin elaborarea de reglementări referitoare la rezervele strategice. O reglementare adecvată, a unei piețe importante, cum este cea europeană, ar avea cu siguranță efecte foarte importante la nivel mondial.

2. Propuneri

2.1 De aceea, UE trebuie să revină la spiritul său original (Tratatele CECO și Euratom) și trebuie să realizeze, în sfârșit, o *pieță internă a energiei*, o necesitate ce a devenit astăzi mai urgentă ca niciodată, pentru evitarea riscurilor și consecințelor pe plan economic și social, și nu numai.

2.2 UE trebuie să dispună de instrumentele de decizie adecvate (să confere caracter „instituțional” procedurii introduse de curând de Președinția franceză ca răspuns la criza financiară) pentru a putea orienta politica energetică în

interior și pentru a putea interveni unitar în instanțele internaționale unde se hotărăsc astfel de politici, inclusiv cele legate de petrol, pornind de la prețul de aprovizionare, care să nu mai fie lăsat la discreția speculatorilor.

2.3 Uniunea trebuie să confere un caracter comun și transparent politicii privind rezervele de petrol, politică dusă astăzi la nivelul național, făcând astfel mai sigură și politica de aprovizionare.

2.4 Trebuie să fie aplicate măsuri comune, cum ar fi dispozițiile fiscale armonizate privind produsele petroliere, pentru a limita daunele din sectoarele economice cele mai afectate și pentru a decide acordarea unor ajutoare directe, la venit, pentru cetățenii consumatori, în special pentru categoriile cele mai defavorizate, în favoarea cărora poate fi direcționată și o parte din profitul companiilor.

2.5 Trebuie să se intervină mai hotărât pentru reglementarea concurenței din domeniu (astăzi practic inexistentă, dat fiind că piața ofertei operează în regim de oligopol) și să fie evaluată posibilitatea de a recurge la politica prețurilor administrate, cel puțin în perioadele de mare criză, sau, oricum, la măsuri de reducere a diferenței, adesea nejustificată, dintre prețurile de producție și prețurile de consum. Într-o astfel de situație, consumatorul se regăsește neputincios și lipsit de apărare.

2.6 Trebuie promovate și finanțate dintr-un fond comun cercetarea și dezvoltarea surselor alternative de energie, în vederea reducerii dependenței față de petrol, în special în sectorul transporturilor, începând de la cel auto, printr-o creștere puternică a investițiilor în acest domeniu, de exemplu prin reducerea taxelor sau prin obligarea întreprinderilor petroliere la direcționarea unei părți din profituri în acest scop!

2.7 Trebuie evitat ca deflația - datorată scăderii bruște a prețului petrolului brut și recesiunii - să producă daune economice mai mari decât inflația; o inflație de bază care, cauzată de inerție (sau de neajunsurile pieței?) persistă chiar și după scăderea prețului petrolului brut, mascând astfel apariția unei eventuale deflații.

3. Introducere

3.1 Comisia a hotărât, în sfârșit, să abordeze chestiunea scumpirii petrolului sau, mai bine zis, a fluctuației prețurilor petrolului, în lumina celor întâmplate în ultimele luni în legătură cu speculația financiară și prăbușirea burselor. O scumpire care a stat la baza revenirii tensiunilor inflaționiste în UE, împotriva cărora au intervenit prompt BCE și Rezerva federală; aceste contramăsuri au atenuat tensiunile inflaționiste, dar au frânat creșterea economică.

3.2 Abia de curând, pentru a face față crizei financiare mondiale, strategiile monetare restrictive au fost revizuite; cu toate acestea, criza financiară a determinat un climat de recesiune apăsător, care nu are nimic de-a face cu petrolul, motiv pentru care aceleași tensiuni inflaționiste introduse de petrol s-au redus mult; prețul petrolului va pierde, prin urmare, tendința de creștere.

3.3 Cealaltă consecință foarte importantă este deplasarea puterii de cumpărare de la țările consumatoare în favoarea celor producătoare, care poate fi reechilibrată de o creștere a importurilor acestora din țările consumatoare (între 2002 și 2007 aceste importuri au crescut în medie cu 26 % pe an, într-un ritm cu mult mai mare decât cel general, al importurilor mondiale).

3.4 După cum se va vedea mai bine în sinteză, chestiunea este abordată de Comisie sub diverse aspecte, pe când altele sunt practic ignorate sau neglijate (spre exemplu, efectele speculației, prezența formelor de oligopol în domeniu, care se transformă cu ușurință în *carteluri*, cu consecințele de rigoare etc.).

3.5 De aceea, CESE trebuie să efectueze o evaluare sinceră și obiectivă a comunicării, punând în evidență toate aspectele, pozitive și negative, pentru a formula recomandări și propuneri menite să reducă efectele inflaționiste asupra prețurilor și costurilor de producție.

3.6 Mai mult, vor trebui identificate și deficiențele politice ale UE, slăbiciunea sa pe plan internațional, divergențele din cadrul său cu privire la cauzele principale ale lipsei de control asupra „pieței” petrolului și ale speculațiilor care o afectează.

3.7 Trebuie făcută și o altă observație: în lumina evoluției prețului petrolului, care a scăzut foarte mult în raport cu luna iulie a anului 2008, ar trebui actualizat titlul comunicării Comisiei Europene. În orice caz, conținutul avizului de față ține seama de oscilațiile cu care ne-a obișnuit prețul petrolului, nu doar de valorile maxime.

4. Sinteza Comunicării

4.1 Cauzele scumpirii

4.1.1 Comisia consideră că **ascensiunea prețurilor petrolului** din ultimele luni este comparabilă cu cea înregistrată în anii 1970; că prețurile de consum le urmează pe cele ale petrolului brut și că nivelurile actuale depășesc maximul atins la începutul anilor 1980.

4.1.2 Comisia consideră totodată că **scumpirea actuală** poate fi atribuită în principal puternicei schimbări structurale a cererii și ofertei, datorate creșterii consumului (în special în

China și India), reducerii zăcămintelor, reactivității reduse a întreprinderilor de stat din țările OPEC, capacității slabe de rafinare din unele țări, deprecierei dolarului, creșterii inflației etc.

4.2 Repercusiunile asupra economiei UE

4.2.1 Printre repercusiunile cele mai grave trebuie să menționăm creșterea inflației, incidența asupra prețurilor energiei printr-o reacție în lanț; adesea, deși prețurile materiilor prime scad, nu același lucru se întâmplă și cu prețurile de consum.

4.2.2 Familiile au cel mai mult de suferit, în special cele cu venituri mici, chiar dacă nu în aceeași măsură, în diferitele țări europene; se ajunge la creșterea dezechilibrului economic în ceea ce privește puterea de cumpărare a salariilor, ceea ce duce la îngroșarea rândurilor categoriilor sărace ale populației.

4.2.3 Consecințele sunt serioase și pentru întreprinderi, și pentru creștere. În special, Comisia consideră că sectoarele cele mai afectate sunt agricultura, transporturile și pescuitul și speră ca acest fapt să contribuie la creșterea interesului pentru cercetare și pentru energiile regenerabile.

4.3 Impactul macroeconomic în țările în curs de dezvoltare

4.3.1 Și pentru țările în curs de dezvoltare, importatoare de petrol, consecințele vor fi tot mai grave, datorită creșterii inflației, atât pentru cetățeni, cât și pentru întreprinderi.

4.3.2 În aceste țări, consecințele sunt și mai grave din cauza efectelor asupra produselor alimentare, asupra finanțelor publice etc., pe când în țările subdezvoltate, dar exportatoare de petrol, se acumulează capitaluri ce pun probleme deosebite politicilor macroeconomice, dată fiind gestionarea adesea deficitară a încasărilor din petrol.

4.4 Răspunsurile politice ale UE

4.4.1 Răspunsurile UE pleacă de la ipoteza că aceste prețuri vor rămâne ridicate pe termen mediu și lung, așadar este nevoie de răspunsuri adecvate, ca, de exemplu, cele cuprinse în pachetul *schimbări climatice și energii regenerabile* și cele propuse pentru realizarea unei piețe cu adevărat unice a energiei.

4.4.2 Pe termen scurt, este nevoie de măsuri de atenuare a impactului asupra consumatorilor, în special asupra familiilor mai sărace; propunerile vizează sistemul de impozitare a produselor petroliere, o întâlnire la vârf între țările producătoare și cele consumatoare, furnizarea de resurse suplimentare țărilor importatoare de petrol.

4.4.3 Ca răspunsuri structurale pe termen mediu, se sugerează intensificarea dialogului cu principalele țări producătoare, monitorizarea concurenței respective din domeniu, evaluarea transparenței privind rezervele, revizuirea legislației comunitare în materie (rezerve), examinarea măsurilor fiscale în favoarea surselor cu emisii scăzute de carbon, utilizarea pentru investiții a profitului industriilor extractive, taxarea eventuală a acestor profituri, promovarea dialogului dintre UE și țările în curs de dezvoltare.

4.4.4 Cât privește măsuri structurale pe termen lung, se sugerează: încheierea acordului între statele UE privind schimbările climatice și energiile regenerabile, îmbunătățirea eficienței energetice; introducerea schimbărilor structurale în vederea eficientizării sectoarelor transporturilor și pescuitului, acordarea de stimulente fiscale directe sau de subvenții pentru a stimula reducerea consumului de energie al familiilor, diversificarea mai mare a aprovizionării cu energie a UE.

5. Considerații și observații

5.1 Comunicarea Comisiei a fost redactată în momentul maximului alarmant atins de prețul petrolului, la începutul verii trecute. Trebuie să ne aducem aminte însă de faptul că economia contemporană ne-a obișnuit cu schimbări de perspectivă neașteptate și semnificative, chiar și în intervale foarte scurte de timp.

5.2 Economia mondială, de altfel, spre deosebire de ceea ce a survenit acum câteva luni, se caracterizează printr-o perspectivă îngrijorătoare de recesiune care, potrivit estimărilor Fondului Monetar Internațional (FMI), pare să afecteze și toate țările în curs de dezvoltare care, în ultimul timp (cam în ultimii treizeci de ani, după sfârșitul a ceea ce s-a numit *vârsta de aur - golden age* a capitalismului contemporan), începuseră să crească în ritm susținut, mai rapid decât țările dezvoltate.

5.3 În acest context, scăderea prețului petrolului, pornind de la maximurile atinse în iulie anul acesta (ce reprezentau, atât ca valori nominale, cât și în termeni reali, premiere absolute) până la cele mai scăzute valori, din noiembrie 2008 (prețuri care, lăsând deoparte inflația, au revenit la nivelurile de acum douăzeci și cinci de ani), ar putea să nu fie trecătoare. Temerea prezentă astăzi în opinia economiștilor este că se va declanșa o deflație monetară care evident nu va ierta piața petrolului.

5.4 Este bine, totodată, să se evite previziunile pe termen lung cu privire la posibila epuizare a rezervelor disponibile în subsol. Temerea aceasta revine mereu, de mai multe decenii; ar putea fi însă nefondată. Într-un număr recent al cunoscutei reviste *The Economist* (21 iunie 2008), se observa că rezervele cunoscute de petrol ar trebui să dureze, în ritmurile actuale de

producție, încă 42 de ani (ceea ce nu este puțin: ce s-ar putea întâmpla, mai ales pe planul inovațiilor științifice și tehnologice în următorii 42 de ani?); dar se afirma totodată și că rezervele atribuite țărilor din Orientul Mijlociu sunt mereu aceleași de mulți ani, de unde se poate deduce, conform revistei, că noile descoperiri tind să compenseze petrolul produs și consumat sau că estimările privind rezervele nu sunt exacte. Cu toate acestea, se cuvine subliniat că acest calcul se bazează pe ritmurile de producție actuale. Însă problema nu constă atât în epuizarea rezervelor pe termen lung, cât mai degrabă în perspectivele de criză determinate de dezechilibrele pe termen scurt între cerere și ofertă, provocate mai ales de eventualele întreruperi ale producției din zonele strategice.

5.5 Căutarea de noi rezerve și noi surse este, și trebuie să fie, un proces continuu. Exemplul șocurilor petroliere din anii '70, care se numără printre cele mai importante evenimente din secolul trecut, este foarte relevant pentru discuția noastră; astfel de șocuri se datorau restricțiilor în oferta țărilor producătoare, mai degrabă decât unor fenomene spontane de piață, cum par a fi, în schimb, dezechilibrele actuale. În orice caz, fluctuațiile puternice înregistrate atunci au condus la căutarea de noi surse, utilizând metode de producție foarte inovatoare.

5.6 Ar trebui acordată o atenție mai mare schimbărilor de pe piațe, apărute ca urmare a oricărui fenomen de dezechilibru dintre cerere și ofertă.

5.7 Ca urmare a drasticelor politici monetare adoptate la începutul anilor 1980 și puse în aplicare mai ales de guvernele Ronald Reagan în America și Margaret Thatcher în Marea Britanie, în lumina teoriei școlii monetariste din Chicago a lui Milton Friedman, s-a ajuns la creșteri puternice ale ratei dobânzilor, determinându-i pe deținătorii de rezerve să-și modifice prioritățile și să considere păstrarea în subsol a resurselor petroliere disponibile ca foarte dăunătoare propriilor interese, în virtutea semnificativelor pierderi de profit corespunzătoare. Creșterea ratei dobânzilor a fost una dintre cauzele majore ale colapsului cartelului petrolier, la mijlocul anilor '80.

5.8 O analiză completă ar trebui să țină cont nu doar de informațiile oferite de cunoștințele geologice sau tehnologice în general, dar și de ceea ce se poate deduce din analiza economică; pe baza acesteia, dacă lipsa resurselor și excesul cererii față de ofertă determină creșterea cotațiilor, acestea reacționează în funcție de disponibilitatea resurselor, contribuind adesea la o atenuare a dezechilibrelor. În acest caz, trebuie ținut cont de faptul că prospectarea intensivă, în căutare de noi rezerve petrolifere, ar putea afecta zonele și siturile foarte sensibile din punct de vedere ecologic (cum ar fi Polul Nord). Această situație trebuie evitată, prin explorarea unor surse alternative.

5.9 Pentru a investiga cauzele scumpirii recente, se poate continua cu o observație suplimentară, de natură metodologică. Premisa esențială a oricărei strategii de intervenție este cu siguranță cunoașterea cât mai exactă a situației care trebuie abordată. Un mare economist italian, Luigi Einaudi, spunea că „este nevoie să cunoști pentru a decide”.

5.10 CESE consideră de mare ajutor o cunoaștere cât mai exactă a funcționării pieței petroliere. Temerile ce se nasc din fluctuațiile puternice ale prețurilor petrolului pleacă de la date statistice bazate în principal pe observarea prețurilor înregistrate zi de zi pe piațe. De exemplu, una dintre cele mai cunoscute metodologii este aceea adoptată de FMI, de calculare a așa-numitului APSP (*average petroleum spot price*: prețul mediu al petrolului, achitat imediat, o medie neponderată a cotațiilor Brent, Dubai și *West Texas Intermediate*, care este prețul american).

5.11 Ar putea fi utilă indicarea valorilor medii de import al petrolului brut, extrase din statisticile de comerț exterior, cel puțin în cazul principalelor țări importatoare. Este foarte probabil să fie mai fiabilă cunoașterea condițiilor de aprovizionare cu petrol brut decât cea bazată pe elaborarea cotațiilor zilnice ale pieței.

5.12 CESE consideră corectă afirmația că o analiză atentă a cauzelor puternice majorări recente a prețului petrolului și a drastice sale scăderi și mai recente trebuie să pornească de la o analiză a tendințelor de bază reale ale economiei mondiale.

5.13 Comitetul arată însă că din comunicare lipsește orice referință la importanța pe care au avut-o, cu siguranță, puternicele acțiuni speculative asupra creșterii necontrolate a prețurilor petrolului, în absența cărora s-ar putea cu greu atinge o cotație de 147 de dolari barilul în iulie și una de circa 60 de dolari în octombrie 2008.

5.14 Ținând cont însă de evoluțiile sugerate de datele structurale de fond, se poate pleca de la constatarea că, deja, consumul mondial de energie a depășit 10 miliarde de tone echivalent petrol, iar o astfel de creștere este impulsivă de o creștere a PIB-ului mondial care, ca valoare absolută, dacă nu și ca intensitate relativă, nu are precedent în istorie.

5.15 Trebuie stabilit cât de mare este riscul unei recesiuni, ca urmare a crizei piețelor financiare mondiale; în orice caz, nu se poate subestima faptul că, vreme de patru ani, din 2004 până în 2007, producția mondială a crescut cu 5 % pe an, mai ales datorită impulsului dat de economiile emergente, China și India în primul rând, dar nu numai; și Africa s-a trezit din

nou și crește într-un ritm anual de 6-7 %. Rusia redevine gigantul mondial de altădată; și sunt multe alte noi realități pe scena internațională.

5.16 PIB-ul mondial, calculat în termeni reali la prețurile din 2007, a trecut de la 53 de trilioane de dolari în 2003 [dolarii calculați, cum credem că este corect să se facă, în termeni de paritate a puterii de cumpărare (PPP, *Purchasing Power Parities*), mai degrabă decât pe baza cursului de schimb de pe piață] la 65 de trilioane în 2007, o creștere de mai bine de 12 trilioane de dolari; este ca și cum economiei mondiale i s-ar fi adăugat în patru ani o economie de dimensiunile celei a Statelor Unite.

5.17 O creștere de 5 % pe an înseamnă că, menținând același ritm de creștere (lucru nu neapărat imposibil), producția mondială s-ar dubla în paisprezece ani și s-ar mări de patru ori în douăzeci și opt de ani, pe parcursul unei generații. Este o perspectivă ce conține elemente incredibile, dar care demonstrează că intrăm într-o fază a istoriei economice absolut nouă.

5.18 Comunicarea amintește, pe bună dreptate, că, după cum s-a întâmplat în toate perioadele istorice, creșterea economică are ca ingredient fundamental energia. Așadar, unul dintre principalele efecte ale progresului economic foarte puternic la care asistăm astăzi este o presiune formidabilă asupra surselor de energie.

5.19 Trebuie subliniate, după cum s-a menționat, efectele cauzate de speculația pe scară largă de pe piața petrolului, care amplifică mișcările, cauzele de fond ale acestora fiind însă, fără doar și poate, de natură structurală.

5.20 Pentru a înțelege fenomenul fluctuației prețurilor, trebuie să se țină seama de faptul că, la ora actuală, o treime din energia consumată provine din petrol!

5.21 Dacă se examinează mai atent datele disponibile privind prețurile de pe piața petrolului, se ajunge la rezultate surprinzătoare, care nu coincid cu ceea ce susține Comunicarea (sursa: inflationdata.com/inflation/inflation_Rate/Historical_Oil_Prices_Table.asp, din *Financial Trend Forecaster*).

5.22 Din analiza datelor reiese că, de la sfârșitul anilor '40 până la mijlocul anilor '70, prețul petrolului, exprimat în termeni reali, adică fără inflația generală corespunzătoare evoluției de ansamblu a prețurilor, a rămas în esență același, în medie cu puțin peste 20 de dolari barilul! Aceasta rezultă din toate sursele ce se pot consulta în domeniu.

5.23 Timp de aproape treizeci de ani (așa-numita *vârstă de aur - golden age* - a capitalismului contemporan, despre care marele istoric Eric Hobsbawm a vorbit ca despre cea mai intensă fază de dezvoltare economică trăită până în prezent de omenire la scară foarte mare), puternica dezvoltare a economiei mondiale nu a fost frânată de resursele energetice limitate: evident, oferta a putut să facă față unei cereri în puternică creștere.

5.24 Cum se știe însă, șocurile petroliere din anii 1970, dintre care primul coincide cu războiul de Yom Kippur din octombrie 1973, iar al doilea cu revoluția lui Khomeini din Iran, au determinat creșteri puternice de prețuri, ce pot fi atribuite, după cum susține Comisia, unei acțiuni de control a producției pusă în aplicare cu succes de cartelul OPEC.

5.25 Potrivit CESE însă, la baza acelei crize și a acelei creșteri bruște a cotațiilor s-au aflat și alți factori, mai ales perioada de mare dezordine monetară ce culmina cu declarația de renunțare la convertibilitatea dolarului, din august 1971. Acea dezordine se năștea din deficitele excesive ale balanței de plăți americane, ce au făcut imposibilă menținerea regimului monetar stabilit la Bretton Woods și bazat pe un curs de schimb fix. Criza dolarului s-a manifestat cu puternice tensiuni inflaționiste, ce au sfârșit prin a fi suportate, în mare măsură, de piața petrolului. În sfârșit, trebuie să ne amintim că, la începutul anilor '70, conjunctura economică mondială se caracteriza printr-un formidabil avânt productiv, ce a determinat o presiune puternică a cererii pe întreaga piață a materiilor prime.

5.26 Nu atât analogiile cu situația actuală, cât deosebirile față de aceasta par a fi mai importante. În comun există numai creșterea foarte puternică a economiei mondiale. Totuși, nu par să se observe importante manipulări ale pieței, în afara manevrelor speculative, care sunt însă foarte diferite de acțiunea cartelului petrolier OPEC, care își avea locul oficial la conferințele internaționale propriu-zise.

5.27 CESE consideră că nici măcar actuala acumulare de rezerve în dolari, mai ales în China și Japonia, nu are prea multe în comun cu proliferarea de rezerve valutare analogă din perioada cuprinsă între sfârșitul anilor '60 și începutul anilor '70. China și Japonia au mare grijă să nu-și arunce rezervele enorme de dolari pe piață, pe nepregătite și fără spirit de precauție.

5.28 Dura politică monetară a marilor țări occidentale a dus, mai ales începând cu 1986, la prăbușirea cursurilor. Este interesant de precizat că, tot în termeni reali, în perioada de șapte ani dintre 1993 și 1999, media prețurilor era de 23 de dolari barilul, identică celei de acum patruzeci de ani (1953-1959), după o formidabilă creștere a economiei mondiale și a cererii de petrol.

5.29 CESE împărtășește poziția Comisiei potrivit căreia accelerarea creșterii economice mondiale, chiar dacă nu-și mai are epicentrul în economiile dezvoltate, ci în cele emergente, nu este mai puțin relevantă. Această dezvoltare pare să fi creat o tendință de fond de creștere a prețurilor nominale și reale, de la o valoare moderată de circa 30 de dolari barilul, în 2003 (an din care a început faza „dură” a situației mondiale), la valoarea de azi, de peste 60 de dolari, practic dublu. Este însă la fel de adevărat că, din 2003 până în 2007, dolarul a pierdut un sfert din valoarea sa în comparație cu euro, drept pentru care prețul petrolului în euro nu s-a dublat, deși a crescut, pur și simplu, cu 50 %.

5.30 Acest lucru rămâne valabil chiar dacă maximul de 147 de dolari din iulie anul trecut este probabil fructul unei bule speculative; dacă acest maxim este de natură speculativă, ar trebui să ne așteptăm la o nouă creștere în viitorul apropiat, când speculatorii vor fi început să cumpere din nou petrolul considerat a fi la un preț bun. Protagonistii industriei petroliere mondiale, a căror putere de influență ar trebui să scadă și să devină mai transparentă, apreciază, într-adevăr, în prezent drept *natural* un preț de circa 80 de dolari barilul, adică un nivel cu mult mai ridicat decât înregistrat la începutul fazei de revenire (circa 30 de dolari, în 2002-2003).

Bruxelles, 25 februarie 2009.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI